केवलं भवति अतो दृष्टोपवासे चन्द्रस्यौषधीष्वननुप्रवेशेन केवलवात्तदानीं क्षीरस्य चन्द्रात्मकान्नत्वाभावात्स पक्षो न युक्त इत्यर्थः । अस्तु । को दोष इत्याशङ्क्यावश्यं चन्द्रानुप्रवेशवता क्षीरेणभवितव्यमित्याह एष वाऽइति एतत्सांनाय्यब्राह्मणवद्व्याख्येयम् । तममावास्यायामप्स्वोषधीष्वनुप्रविष्टं ताभ्यः क्षीररूपेण संभृत्य आकृतिभ्यः सकाशात्पुनरुत्पादयति क्षीरयाजी । स एषोऽमुं लोकमागतः पुनराकृतिद्वारेणात्तरिक्षऽउत्पन्नः प्रतीच्यां दिशि दृश्यते ॥१५॥ तदेतच्चन्द्राख्यमन्नं परिभ्रमति ॥१६॥ चन्द्रोपक्षयऽएवान्नप्रच्यवः च्युतस्य च भूलोकप्रवेश उक्तः । निष्ठा नीचाः उक्तार्थज्ञान्निकृष्टतराः ॥१७॥ तपन्नादित्य एवेन्दुः परमैश्वर्ययोगात् चन्द्रस्य वृत्रत्वं प्रतिपादितम् । पुरा अमावास्यातः पूर्वदिवसेष्वत्यन्तं दूरमुदितोऽपि अथैनं सूर्याख्यमिन्दुं प्रत्यमुममावास्यादिवसं प्रति समीपे एव आगच्छति अथ इन्दुस्य विवृतं मुखं प्राप्नोति ॥१८॥ तं गिरन् सूर्य उदेति ॥१९॥ पूर्वस्यां दिशि भक्षितः पश्चाद्भागे निर्गतो रेखामात्रो दृश्यते स च पुनः कलाक्रमेण तस्यैव सूर्यस्यान्नत्वाय प्रवर्धते ॥२०॥ विजिग्यानः शत्रून्जित्वा ॥२१॥ ४ ॥६॥

प्रधानयागः सकलः साख्यानः संप्रकीर्तितः । प्राधान्येनाथ तद्धर्मा निरूप्यन्तेऽथ सप्तमे ॥ तत्रादौ संनिहितत्वात्सांनाय्यधर्माः प्रथममुच्यन्ते । तत्र वत्सापाकरणार्थशाखाछेदं विधास्यन् तदुचितं शाखायाः पर्णत्वं सार्थवादमाह । यत्र यस्मिन्देशे गायत्री पक्षिरूपेण सोममभिलक्ष्यानयनायागच्छन्नाहरत्या (°छन्नदाह°?) अपाधस्ता (?°वस्ता AC.) अधस्तात्प्रदेशेऽभ्यायत्य पर्णं प्रचिछेद वाशब्दश्चार्थे गायत्र्याः सोमस्य च । पतितात्पर्णादुत्पन्नः पलाशः तस्मात्सोमांशस्यैव संपादितप्रायत्वादस्यैव शाखाछेदनम् ॥१॥ समवार्जन्ति संयोजयन्ति । वायोर्गवां वर्धकत्वसमर्थनाय सर्वजगद्वर्धकतामाह ॥ शाखान्तरे पठितं मन्त्रमनूद्य निराचष्टे see तैत्तिरीयस° १.१.१. । यदेनं भागं ब्रूयाद्यजमानस्य द्वितीयः शत्रुरुपागच्छति अतो न ब्रूयात् ॥३॥ व्याकृत्य पृथक्कृत्य । यज्ञं यज्ञसाधनं क्षीरं संभरेयुः ॥४॥ अदः अग्नये हविर्ग्रहणादौ see १.२.१७. ॥६॥ तद्ब्रह्मणैव एतन्मन्त्रपाठेन शाखायै पशूनां परिदानम् तदधीनत्वेन रक्षणार्थम् ॥८॥ दोहनार्थं तस्यां पवित्रं कुशद्वयात्मकं त्रिवृद्वा बध्नीयात् ॥९॥ अमावास्यायां रात्रौ संनयतः क्षीरस्यान्यार्थत्वेन नियोगात् अग्निहोत्रस्य द्रव्यान्तरं विधत्ते । इन्द्रार्थस्य दुग्धस्याग्न्यर्थत्वस्यायुक्तत्वात् ॥ दोहकालोपलक्षणार्थं दुह्यति समकालं तद्धोमे परिसमाप्तऽएव उखा सांनाय्यस्थाली अध्वर्युणा अपणप्रदेशे उपक्लृप्ता भवति तस्याः समानयनानन्तरं उपसृष्टां वत्सेन संगतां प्रब्रूतादिति दोग्धारं प्रत्यध्वर्युराह यदा उपसृष्टा तदा उपसृष्टेति दोग्धा ब्रूयात् स च शूद्रव्यतिरिक्तो भवेत् ॥१०॥ यज्ञे यथा घर्मं प्रवर्ग्यं प्रवृञ्ज्यात् एवं स्थाल्यधिश्रयणेन प्रवृणक्ति प्रवर्ग्यं कृतवान्भवति अतो यज्ञसंपादनम् । क्ष्वला नाशः ॥११॥ प्राग्रं स्थाल्यां निदध्यात् । पवते गच्छति ॥१२॥ सांनाय्यस्य सोमात्मकत्वात्तत्पवनसाधनदशापवित्रवदस्याप्युदग्रत्वं युक्तम् ॥१३॥ वाचा मन्त्रेण साध्यत्वाद्वाग्यज्ञः ॥१५॥ पयस आसेचनसमयेऽध्वर्युर्जपति ॥१६॥ अतः परं वाङ्नियमं विसृजेदथ काममिति ॥१७॥ दोहनपात्रक्षालनोदकस्य पुनः क्षीरे समर्पणमाह । उदस्तोकमुदकबिन्दुधाराम् पल्यङ्क्य परितो गमयित्वा दोहपात्रऽउदकमासिच्य प्रक्षाल्य । पयसोऽवशिष्टं यदहायि क्षतमभूत् तदपि इह भवेत् । क्षीरस्य कार्त्स्न्याय । उदकस्यापि क्षीरोपादानतामाह । तीव्रीकरणं सारत्वकरणम् । आतञ्चनद्रव्यं सूत्रकार आह